

4. BANKARSKE I FINANSIJSKE OPERACIJE

Aktivnosti Centralne banke u dijelu realizacije finansijskih i bankarskih operacija bile su prvenstveno usmjerene na stvaranje osnovnih pretpostavki za siguran plasman sredstava deviznih rezervi i obezbjeđivanje neophodne količine efektivnih eura za konverziju DEM u EUR. Zbog nedefinisanog državno-pravnog statusa Crne Gore, priznavanje i prihvatanje Centralne banke od strane inostranih banaka odvijalo se u izuzetno otežanim uslovima, uz značajne otpore i prepreke.

Na osnovu zaključenog Ugovora sa Ministarstvom finansija, u svojstvu fiskalnog agenta Republike, obavljena je aukcijska prodaja državnih zapisa, plaćene su sve kreditne obaveze prema inostranstvu i pružena je odgovarajuća stručna pomoć državnom Trezoru i drugim republičkim organima i institucijama.

U toku godine permanentno je obavljana kontrola obračuna i izdvajanja obavezne rezerve od strane poslovnih banaka kod Centralne banke.

Obezbijedjena su sredstva i stvoreni su svi uslovi da banke, po potrebi, mogu koristiti kredite kod Centralne banke za održavanje tekuće likvidnosti.

Ažurirana je evidencija starih kredita po inostranim kreditorima i krajnjim korisnicima.

Iz bilansa Montenegrobanke ad – Podgorica izmještene su u poseban bilans sve obaveze po ino-dugu i staroj deviznoj štednji.

Preko organizacionih jedinica Platnog prometa izvršena je isplata dijela stare devizne štednje za štediše Montenegrobanke i Jugobanke ad – Podgorica.

Uspješno je obavljana prethodna i naknadna kontrola spoljno-trgovinskih poslova privrednih subjekata iz Crne Gore, sa aspekta: prijavljivanja zaključenih poslova sa inostranstvom, realizacija uvoza i izvoza robe i usluga i praćenja tokova plaćanja i naplate.

4.1.

Upravljanje deviznim rezervama

U 2002. godini stvoreni su neophodni uslovi i pretpostavke za siguran plasman sredstava deviznih rezervi i efikasno obavljanje platnog prometa s inostranstvom. U tom cilju preduzete su sljedeće aktivnosti: otvoreni su devizni računi kod više prvoklasnih banaka u svijetu i uspostavljeni korenspodentski i poslovni odnosi sa najvećim bankama, obavljene su sve potrebne radnje za uključivanje u SWIFT asocijaciju, izvršen je prijem mladih i sposobnih kadrova i obezbijedjena je njihova obuka u zemlji i inostranstvu, i dr.

Zbog angažovanja sredstava deviznih rezervi za proces koverzije DEM u EURO, u prvoj polovini 2002. godine ta sredstva nije bilo moguće plasirati i ukamačivati kod stranih banaka. Naime, tek krajem jula prošle godine počelo se sa kratkoročnim oročavanjem deviznih sredstava u inostranstvu i po tom osnovu ostvareni su značajni prihodi. U skladu sa utvrdjenom politikom, plasman sredstava obavljen je kod banaka sa najvećim finansijskim i kreditnim rejtingom. Da bi se smanjio rizik kod plasmana sredstava sačinjen je investicioni plan i preduzete su mjere za njihovu diversifikaciju, odnosno, u skladu sa usvojenim kriterijumima, izvršen je plasman sredstava kod više prvoklasnih banaka.

4.2.

Poslovi fiskalnog agenta i savjetnika

Na osnovu zaključenog Ugovora sa ministrom finansija, Centralna banka obavljanja bankarske i druge usluge u ime i za račun organa i organizacija Republike u svojstvu fiskalnog agenta, koje se ogledaju u sljedećem:

- otvaranje novih i gašenje starih računa kod Platnog prometa;
- davanje savjeta i preporuka po pitanju finansiranja budžetskog deficita;
- obavljanje platnog prometa sa inostranstvom i uredno servisiranje kreditnih obaveza prema inostranim kreditorima i
- emisija državnih zapisa.

Prodaja državnih zapisa obavljena je po posebnoj Odluci Vlade Republike Crne Gore. Državni zapisi prodaju se metodom aukcije sa rokom dospjeća 28 i 56 dana. U 2002. godini organizovano je XI aukcija 56 - dnevnih i XIII aukcija 28 - dnevnih državnih zapisa, čiji su kupci bili banke i preduzeća. Poslovne banke bile su pose-

bito motivisane za plasman sredstava u državne zapise, time što je data mogućnost da 10% obavezne rezerve drže u ovim hartijama od vrijednosti.

Broj aukcija	Datum	Emitovano	Prodato	Prosječ. stopa
VI AUKCIJA	23.01.2002.	2.500.000,00	2.500.000,00	7,05
VII AUKCIJA	20.02.2002.	2.500.000,00	2.500.000,00	7,05
VIII AUKCIJA	20.03.2002.	2.500.000,00	2.500.000,00	7,02
IX AUKCIJA	17.04.2002.	2.500.000,00	2.500.000,00	7,02
X AUKCIJA	15.05.2002.	2.500.000,00	2.500.000,00	6,99
XI AUKCIJA	12.06.2002.	2.500.000,00	2.500.000,00	6,92
XII AUKCIJA	10.07.2002.	3.000.000,00	2.869.500,00	7,13
XIII AUKCIJA	07.08.2002.	3.500.000,00	2.904.500,00	7,37
XIV AUKCIJA	04.09.2002.	3.500.000,00	3.492.000,00	7,53
XV AUKCIJA	02.10.2002.	4.000.000,00	2.792.000,00	7,36
XVI AUKCIJA	30.10.2002.	6.000.000,00	4.467.000,00	7,41
XVII AUKCIJA	27.11.2002.	6.000.000,00	5.077.000,00	7,79
XVIII AUKCIJA	25.12.2002.	6.600.000,00	5.774.000,00	8,14
UKUPNO:		47.600.000,00	42.376.000,00	

Tabela 29.
Aukcije državnih zapisa – 28-dnevni držav. zapisi

Broj aukcija	Datum	Emitovano	Prodato	Prosječ. stopa
I AUKCIJA	06.02.2002.	2.000.000,00	0,00	-
II AUKCIJA	06.03.2002.	3.000.000,00	1.085.000,00	7,50
III AUKCIJA	30.04.2002.	2.000.000,00	800.000,00	6,88
IV AUKCIJA	29.05.2002.	2.000.000,00	1.500.000,00	7,00
V AUKCIJA	26.06.2002.	1.000.000,00	560.000,00	6,61
VI AUKCIJA	24.07.2002.	2.000.000,00	2.000.000,00	7,72
VII AUKCIJA	21.08.2002.	2.500.000,00	1.560.000,00	7,80
VIII AUKCIJA	18.09.2002.	3.000.000,00	1.386.500,00	7,82
IX AUKCIJA	16.10.2002.	3.000.000,00	1.750.000,00	7,96
X AUKCIJA	13.11.2002.	3.000.000,00	1.670.000,00	8,04
XI AUKCIJA	11.12.2002.	3.500.000,00	2.350.000,00	8,13
UKUPNO:		30.000.000,00	16.331.500,00	

Tabela 30.
Aukcije državnih zapisa – 56-dnevni državni zapisi

U 2002. godini realizovano je zapisa u vrijednosti od 58,7 miliona eura, od čega 42,4 miliona eura 28 – dnevnih zapisa (ili 72%) i 16,3 miliona eura 56 – dnevnih zapisa (ili 28%) ukupno emitovanog iznosa.

Od ukupno emitovanih 47,6 miliona eura 28- dnevnih državnih zapisa prodato je 42,4 miliona eura (ili 89%), dok je od emitovanih 30 miliona eura 56 – dnevnih državnih zapisa prodato 16,3 miliona eura (ili 54%). Prosječna kamatna stopa je iznosila 7,26 na godišnjem nivou. Kod zapisa sa rokom dospijeca od 28 dana je iznosila 7,4%, a kod zapisa sa rokom dospijeca od 56 dana 6,9% na godišnjem nivou.

U toku 2002. godilne blagovremeno su izvršeni svi nalozi za plaćanje obaveza Crne Gore po inostranim kreditima (IBRD-e i Pariski klub), tako da je po tom osnovu angažovano 11,7 miliona eura.

Ministarstvu finansija je tokom čitave godine kontinuirano pružena odgovarajuća stručna pomoć i savjeti, kako prilikom donošenja godišnjeg budžeta, tako i kod obezbjeđivanja odredjenih podataka i izvršavanja konkretnih plaćanja prema inostranstvu.

4.3. Kontrola obračuna i izdvajanja obavezne rezerve

U prošloj godini izvršena je kontrola izvještaja obavezne rezerve za 25 obračunskih perioda. Prosječno stanje izdvojene obavezne rezerve iznosilo je oko 45 mil. eura, od čega se 42,9 miliona eura odnosi na izdvojena sredstva na računu kod CBCG – Platni promet, a 2,1 miliona eura na rezervu u obliku državnih zapisa. Na računima u inostranstvu nije bilo izdvajanja obavezne rezerve. Stopa izdvajanja obavezne rezerve mijenjala se četiri puta, i to sa 80% na 50%, dok je osnovica za njeno izdvajanje ostala nepromijenjena. Korišćenje obavezne rezerve od strane poslovnih banaka bilo je neznatno i iznosilo je svega 32 dana za sve banke.

Pogrešan obračun obavezne rezerve ustanovljen je u novembru kod četiri banke, tako da su izvršene korekcije obračuna za sve periode i po tom osnovu naplaćena je kamata na neispunjenu obaveznu rezervu u iznosu od 675.176 eura.

Banke u posmatranom periodu nijesu koristile kredite kod Centralne banke Crne Gore za potrebe održavanja tekuće likvidnosti (intra-dnevni i noćni krediti).

4.4. Praćenje i registracija inostranih kredita

U skladu sa zakonskim propisima obavljena je kontrola i registracija zaključenih kreditnih poslova u inostranstvu i izvršena je evidencija plaćanja kamate i glavnice po svim kreditima.

Predstavnici stručnih službi učestvovali su na bilateralnim pregovorima oko reprogramiranja spoljnog duga sa nekim od zemalja članica Pariskog kluba (Njemačka, Francuska, Austrija, Holandija i Švedska). Međutim, i pored otežane saradnje sa predstavnicima Narodne banke Jugoslavije oko usaglašavanja podataka i pregovora u cjelini, obezbjeđena je sveobuhvatna evidencija svih pedsankcionih kredita, koji su predmet konsolidacije i reprogramiranja duga.

Konačna evidencija i raspodjela starih kreditnih obaveza izvršiće se nakon postizanja sporazuma između Republike Crne Gore i Republike Srbije o podjeli inostranog duga.

4.5.

Izvršavanje obaveza u okviru posebnog bilansa

Na osnovu Odluke Vlade Republike Crne Gore bilansno su izmještene sve obaveze Montenegrobanke a.d. Podgorica po osnovu stare devizne štednje i ino-dugova u poseban bilans, koji za sada organizaciono pripada Centralnoj banci, i preuzeta je odgovarajuća dokumentacija po tim poslovima. U uslovima kada je nad Jugobankom a.d. Podgorica pokrenut stečajni postupak, obezbijedjena je isplata stare devizne štednje za štedište ove banke.

Shodno Zaključku Vlade RCG od 22. oktobra 2002. godine organizovana je isplata stare devizne štednje za štedište Montenegrobanke i Jugobanke i to po 500 eura pojedinačno za štedne uloge iznad 10.000 DEM, odnosno po 300 eura za penzionere starije od 65 godina, čiji je ulog do 10.000 DEM. U toku 2002. godine, po ovom osnovu izvršene su isplate u ukupnom iznosu od 1,7 miliona eura, od čega se na Montenegrobanku a.d. Podgorica odnosi 0,7 miliona eura a na Jugobanku AD Podgorica 1,1 miliona eura.

4.6.

Devizna i dokumentarna kontrola spoljnotrgovinskih poslova

U postupku neposredne primjene spoljnotrgovinskih i carinskih propisa, obavljena je devizno-dokumentarna kontrola (prethodna i naknadna) pravnih lica i preduzetnika iz naše Republike, koji su nosioci spoljnotrgovinskih poslova. Naime, u direktnoj komunikaciji sa spoljnotrgovinskim firmama obezbijedjena je kontinuirana kontrola i praćenje obavljanja spoljnotrgovinskih poslova sa aspekta: prijavljivanja zaključenih ugovora, fizičkog uvoza i izvoza robe i usluga i izvršavanje plaćanja i naplata po svakoj prijavi, odnosno zaključenom poslu pojedinačno.